

A. MAKSIMOW i H. OKRUSZKO

TORFOWISKO PARCIAKI

(Z Zakładu Torfoznawstwa S.G.G.W. — Warszawa)

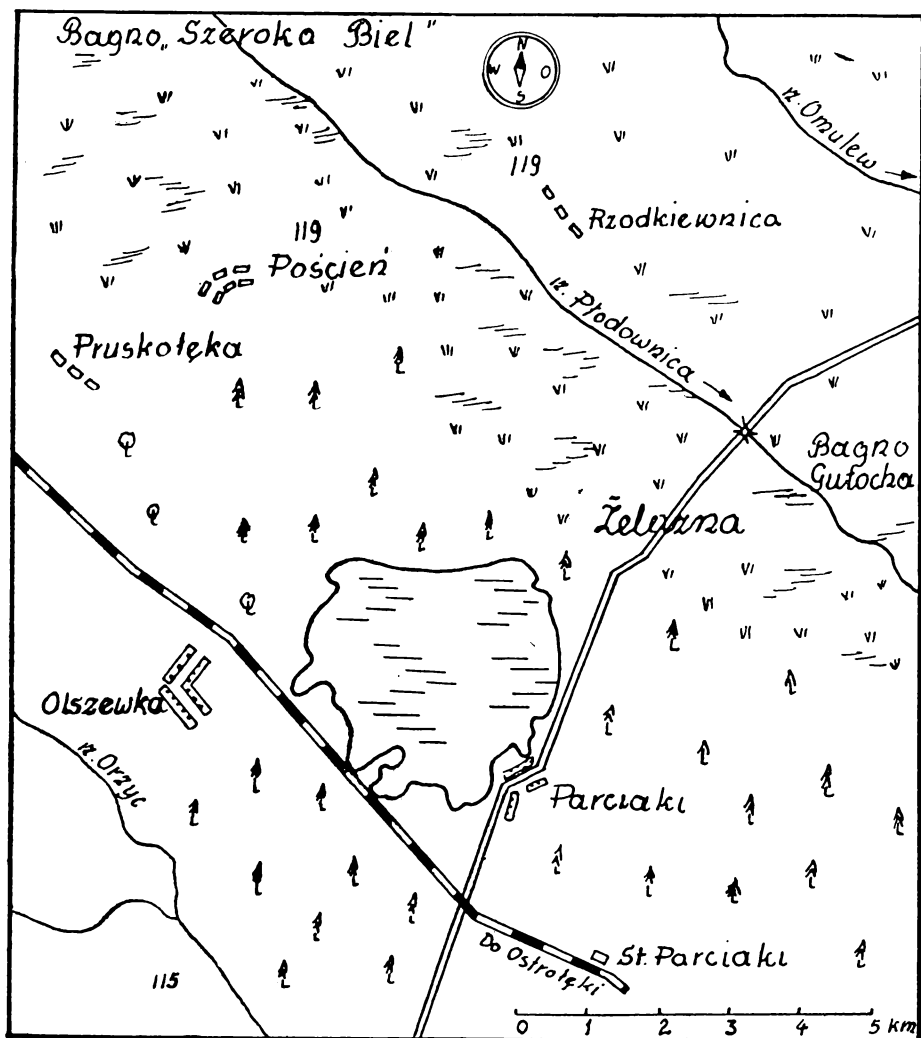
C h a r a k t e r y s t y k a t o r f o w i s k a .

Torfowisko Parciaki położone jest w północno-wschodniej części województwa warszawskiego w powiecie przasnyskim, gminie Jednorozec i należy do gruntów gromad Parciaki i Olszewka.

Pod względem ukształtowania terenu ta część woj. warszawskiego posiada następujący charakter. Biegnąca od doliny Wisły, znacznie ponad poziom tej doliny oraz doliny Narwi wypiętrzona równina moreny dennej kończy się stromym stokiem na linii rzeki Orzyc, prawobrzeżnego dopływu Narwi. Od Orzyca rozpoczyna się Kotlina Kurpiowska, będąca południową końcową partią wielkiego zagłębienia tektonicznego mazurskiego, ciągnącego się aż do Zalewu Kurońskiego. Tereny Kotliny Kurpiowskiej wypełniają utwory fluwioglacjalne; piaski naniesione przez wody spływające do pradoliny Narwi z topniejącego na Pojezierzu Mazurskim lodowca. Pokłady posegregowanych i osadzonych przez wodę piasków są miejscami rozdzielone przez wzgórza. Wzgórza te to nie przykryte przez osady dyluwalne resztki starszych utworów morenowych. Drugi charakterystyczny rys krajobrazu Kotliny Kurpiowskiej to stare wydmy utworzone z przeniesionych przez wiatr piasków. Wydmy te powstawały na suchszych, wyżej położonych, pokładach piasków tarasowych, głównie na wododziałach rzek — płynących prawie równolegle do siebie prawobrzeżnych dopływach Narwi. Bliżej koryt tych dopływów, na terenach podmokłych, miał miejsce proces bagienny, w wyniku którego powstały licznie tu występujące złoża torfowe oraz utwory mułowo-błotne. W ten sposób Kotlina Kurpiowska posiada specyficzny charakter krajobrazu, wyrażający się w postaci mniejwięcej równoległych, biegnących z północnego zachodu na południowy wschód pasów piaszczystych więcej lub mniej zwydmionych, naprzemian z pasami bagiennymi zatorfiałymi względnie pokrytymi utworami mułowo-błotnymi. Pomijając ukształtowanie kraj-

obrazu, oraz wtórne utwory w postaci wydm czy też złóż torfowych, Kotlinę Kurpiowską należy traktować jako zagłębienie wypełnione dość luźnymi przepłukanymi piaskami rzecznyymi.

Torfowisko Parciaki leży na dziale wodnym między rzeką Orzycem, a rzeką Płodownicą, dopływem Omulwi, w niewielkim zagłębieniu między starymi wydmami piaszczystymi, porośniętymi rzadkim lasem sosnowym. W stosunku do dolin obu wyżej wymienionych rzek torfowisko to leży nieco wyżej. Odległość od skraju torfowiska w linii prostej do rzeki Orzyc wynosi trzy kilometry, do rzeki Płodownicy cztery, zaś do rz. Omulwi osiem kilometrów. W dolinach powyższych rzek zachodziły niegdyś na szerokich

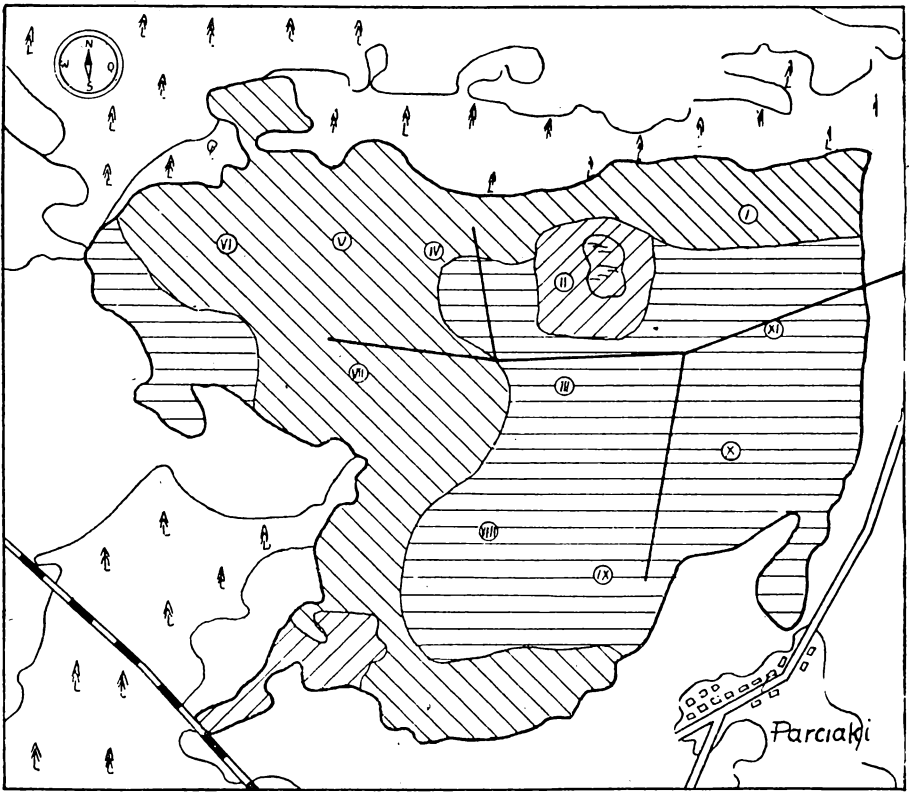
Rys. 1. Szkic sytuacji torfowiska Parciaki.

przestrzeniach procesy torfotwórcze, w wyniku których powstały rozległe torfowiska. Jedne z większych to torfowiska nad Płodownicą, między nimi wielkie torfowisko (3000 ha) Szeroka Biel. Te wielkie złoża torfowe oddzielone są od torfowiska Parciaki pasem zwydmionych utworów piaszczystych szerokości 1—2 km.

Do roku 1938 torfowisko Parciaki stanowiło okresowo tylko dostępne bagno. Teren ten był traktowany jako gromadzki wygon, na którym brodząc w wodzie i błocie pasło się bydło. W suchsze lata roślinność bagienną wykaszano miejscami na siano. W roku 1938, w ramach przeprowadzanych w tym czasie prac melioracyjnych w dolinach rzek Orzyca i Płodownicy, teren ten został osuszony. Nastąpiła zmiana stosunków wodnych oraz niesłychanie duża zmiana w charakterze samego terenu. W wyniku tych zmian po kilkunastu latach powstał obiekt o wybitnie specyficznym charakterze.

Na podstawie przeprowadzonych w jesieni 1950 roku oraz na wiosnę 1951 roku badań terenowych, popartych analizami laboratoryjnymi pobranych próbek, teren objęty nazwą torfowisko Parciaki można podzielić na cztery różne części. Część pierwsza (A — patrz mapka) to pozostałość po zarośniętym zbiorniku wodnym. W chwili obecnej przedstawia ona trzęsawisko pokryte kozuchem złożonym z niskich turzyc (*Parvocaricetum*) z liczną wełnianką wąskolistną (*Eriophorum polistachyum*) oraz z mchów brunatnych z rodzaju *Drepanocladus* i *Calliergon*. Falujący pod ciężarem człowieka kozuch kryje pod sobą silnie rozwodnioną półpłynną warstwę mułu organicznego w rodzaju torfopelu. Teren ten jest nadal dostępny tylko okresowo. Jeszcze przed 30 — 40 laty posiadał on otwarte połączenie wody w postaci charakterystycznych dla tego rodzaju trzęsawisk „oczek”. Zarastanie owego zbiornika następowało nie tylko w wyniku tworzenia się na jego powierzchni pływającego kozucha. Miały tu miejsce również procesy torfotwórcze, zachodzące na jego skrajach, dzięki którym powstały pokłady torfu stanowiące brzegi dawnego jeziora. Specyficzność warunków powodowała, że wody owego zbiornika wodnego były ubogie w składniki mineralne, a w związku z tym powstały na jego obrzeżach torf jest torfem przejściowym. Tak więc wyżej opisane trzęsawisko otacza pierścieniem torfowisko przejściowe o niezmiennym do dziś charakterze. Szatę roślinną tego obszaru stanowią następujące gatunki:

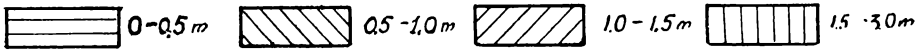
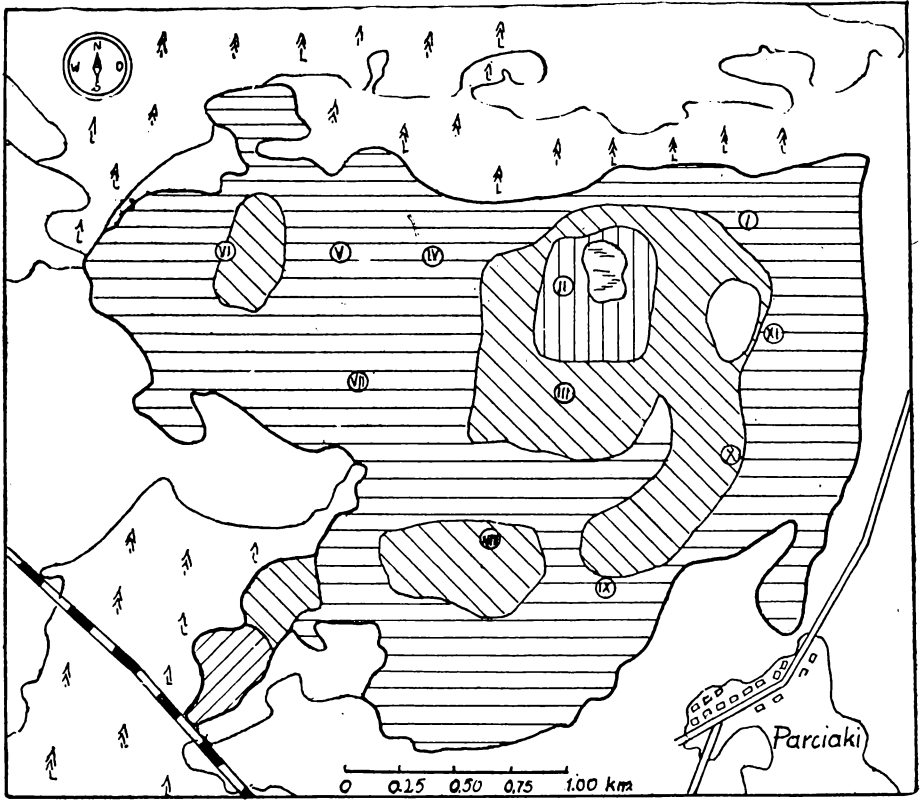
- Ledum palustre* — bagno
- Oxycoccus quadripetala* — żórawina
- Vaccinium uliginosum* — łożynia
- Drosera rotundifolia* — rosziczka
- Sphagna* — torfowce
- Eriophorum vaginatum* — wełnianka pochewkowata

Rys. 2. Plan torfowiska Parciaki.

oraz drobne turzyce z *Parvocaricetum*. Występujące dość licznie sosna karłowata i brzoza tworzą swoisty zagajnik. Miąższość torfu dochodzi do 3 m. Teren usiany licznymi potorfiami, gdyż podzielony on jest na parcele do eksploatacji torfu opałowego, nadane w czasie komasacji. W południowo-zachodniej części torfowiska Parciaki wklonowuje się w grunty mineralne język torfu również przejściowego o podobnym do opisanego charakterze.

Część druga (B) to nie głębokie torfowisko niskie, zalegające głównie we wschodniej i południowej części obiektu. Miąższość torfu od 0,5 do 1,0 m. Torf w warstwie wierzchniej czarny, silnie rozłożony o kaszkowatej strukturze, rozróżnianie szczątków roślinnych niemożliwe, stopień rozkładu można przyjąć za zupełny i podać według skali Posta jako H9-10. Miąż-

Rys. 3. Głębokość zalegania torfu na torfowisku Parciaki.

szość tej warstwy waha się w granicach 15—35 cm. Pod nią znajduje się słabo rozłożony (w/g Posta H3-5) brunatny torf trzcinowy, ze znaczną domieszką resztek roślinności szuwarowej, głównie pałki wodnej (*Typha latifolia*). W podłożu znajdujemy grubo-ziarnisty piasek najczęściej oglejony, o niebieskawo-zielonym zabarwieniu. Miejscami u spągu torfu występuje kilkudziesięciocentymetrowa (do 30 cm) warstwa gyttyi wapiennej o szarym zabarwieniu. Teren ten pokryty jest niesłychanie ubogą roślinnością. Spotykamy tu nieliczne kępki drobnych turzyc oraz występujące gdzieś gdzieś gatunki takie jak:

Potentilla anserina — pięciornik gęsi

Luzula pilosa — kosmatka

Hieracium pilosella — jastrzębiec

Rumex acetosa — szczaw

oraz Musci — mchy i Lichenes — porosty.

Teren ten na większości swej powierzchni traktowany jest jako pastwisko a stanowi kompletny nieużytek. Robi on wrażenie szaro-czarnej plamy poprzątkanej nieco jaśniejszymi pasmami utworzonymi przez bardziej zwartą darni niskich turzyc. Występują tu bardzo liczne kopce, jako pozostałość po niezmineralizowanych kępach dawnej roślinności bagiennej zamarłej po osuszeniu torfowiska. Spotykamy tu również charakterystyczne wykwity o kolorze zależnie od nawilgocenia: szarym, żółtawym, — bądź po wysuszeniu — białym. Wykwity te nie burzą z HCl, analiza jakościowa stwierdza w nich obecność kationu Ca. W miarę opadania poziomu wody gruntowej w miesiącach letnich nędzna roślinność tego terenu zamiera, torf przesyca, rozpyla się i bywa porywany przez wiatr. W miejscach nieco niższych, w których na wiosnę dłużej pozostaje woda, torf przy wysychaniu pęka tworząc nieregularne 1—2 centymetrowej szerokości szczeliny.

Część trzecia (C) to północna i zachodnia partia obszaru. Z punktu widzenia torfoznawczego są to ziemie przytorfowe, gdyż warstwa torfu więcej lub mniej zamulonego, a raczej zawianego piaskiem z okolicznych wydm, nie przekracza miąższości 20 — 40 cm. Pod silnie rozłożonym — nie posiadającym żadnych dających się rozróżnić gołym okiem szczątków roślinnych — torfem znajduje się piasek gruboziarnisty. Co do szaty florystycznej, to uzależniona jest ona od miąższości warstwy organicznej, a głównie od sposobu użytkowania. Łąki kośne to zespół turzyc niskich i wełnianki; sporadycznie występujące pastwiska mają bardziej zniszczoną okrywę, turzycom towarzyszą tu mchy oraz chwasty podane przy opisie części drugiej (B). Najbogatszy zespół roślinny występuje w północno-zachodniej części tego obszaru, gdzie stale utrzymuje się wysoki poziom wody gruntowej, powodowany prawdopodobnie wybijaniem wody pod ciśnieniem hydrostatycznym. Roślinność tej partii składa się z dwóch pięter: dolne piętro to mchy brunatne, wśród których przeważają różne gatunki z rodzaju *Drepanocladus* i *Calliergon*, piętro górne stanowią turzycy z *Parvocaricetum*, jak:

Carex chordorrhiza — turzyca strunowa

Carex acutiformis — turzyca błotna

Carex rostrata — turzyca dziobkowata

Carex lasiocarpa — turzyca nitkowata

a także *Eriophorum polystachyum* — wełnianka wąskolistna i miejscami *Callamagrostis neglecta* — trzcinnik prosty, oraz rośliny błotne jak:

Caltha palustris — knieć błotna

Menyanthes trifoliata — bobrek trójlistny

Galium palustre — przytulia błotna i inne.

W kierunku południowym warstwa organiczna staje się coraz płytsza, łąki stopniowo przechodzą w pastwiska z licznie występującymi kępami oraz rzadką roślinnością.

Część czwarta — to występujące w partiach obwodowych oraz na wyższych miejscach w środku obiektu tereny wzięte pod uprawę rolniczą. Są to z reguły płytkie gleby torfowo-mineralne oraz podmokłe piaski. Uprawia się na nich owies, żyto, ziemniaki, a bliżej domów kapustę. Zbiory są całkowicie uzależnione od warunków wodnych w danym okresie wegetacyjnym.

II. Fizyko-chemiczna charakterystyka torfu.

W czasie badań terenowych Torfowiska Parciaki pobrano próbki torfu z różnych partii terenu. Próbki I, IV, V, VI i VIII zostały pobrane bezpośrednio po usunięciu wierzchnicy; są to próbki ziemi przytorfowej z partii C. Próbka II jest charakterystyczna dla torfu przejściowego występującego w partii A. Próbki III, VIII, IX, X i XI są obrazem torfu niskiego partii B. Próbki VIII i IX składają się z kilku części i zostały pobrane z różnej głębokości. Obrazują one profilowy skład torfu z tej części torfowiska. Próbki X i XI tworzą razem całość profilową i mają za zadanie umożliwić porównanie warstwy wierzchniej najbardziej zdegradowanej z warstwą dolną najlepiej zachowaną. Pobrane próbki zostały poddane analizie laboratoryjnej, wyniki której zestawione są w tabelach Nr 1 i Nr 2.

W tabeli Nr 1. na szczególną uwagę zasługuje pojemność wodna torfów z tego torfowiska. Specjalnie jaskrawo występuje różnica pojemności wodnej próbek IX i X wziętych z torfu trzcinowego słabo rozłożonego w porównaniu do próbki Nr XI wziętej z warstwy wierzchniej torfu na tym samym obszarze, ale warstwy rozłożonej, zdegradowanej. Podczas gdy pojemność wodna torfu w stanie naturalnym wynosi 800—900% to w wypadku warstwy zdegradowanej spada ona do 170%. Świadczyłoby to o tym, że w torfie warstwy wierzchniej zaszły nieodwracalne procesy, w wyniku których koloidy torfowe uległy daleko idącym zmianom, co spowodowało, że torf ten stracił zdolność wchłaniania wody, nabrał przytem specyficznej kaszowatej (luźnej) struktury. Stosunkowo niska pojemność wodna próbek I, IV, V, VI, VII, wyrażająca się liczbą 230 — 500% spowodowana jest tym, że są to próbki ziemi przytorfowej, często ze znaczną domieszką nanesionego z okolicznych wydmy piasku.

Oznaczenie pH w pobranych próbkach wykazało, że kwasota czynna leży w granicach reakcji obojętnej, a na podstawie oznaczenia pH w roztworze KCl dochodzimy do wniosku, że kwasota wymienna jest mała, kompleks sorbcyjny torfu nasycony jest kationami zasadowymi. Różną,

dość wysoką zawartość popiołu tłumaczymy większą lub mniejszą domieszką nawianego z okolicznych wydm piasku.

Tabela Nr 1.
Fizyko-chemiczne własności torfu w %/0 ab. s. m.

L. p.	Nr próbki	Głęb. pobr. w cm.	Popiół surowy	Piasek i SiO ₂	Popiół czysty	pH w H ₂ O	pH w KCl	Pojemność wodna
1	I	15	17,4	2,72	14,68	6,3	6,2	320
2	II	100	5,9	1,57	4,36	—	—	—
3	III	25	14,2	1,02	13,18	6,3	6,1	800
4	III	100	13,5	4,94	8,56	6,3	6,2	960
5	IV	15	22,3	6,77	15,53	6,6	6,3	500
6	V	15	32,3	17,01	15,29	7,0	6,5	330
7	VI	15	75,5	64,44	11,06	6,4	6,0	350
8	VII	15	30,3	24,11	6,19	6,5	6,1	230
9	VIII	25	17,4	2,58	14,82	6,4	6,1	350
10	VIII	75	28,6	18,96	9,64	6,2	6,2	—
11	IX	15	17,8	3,34	14,36	6,5	6,2	320
12	IX	35	11,2	0,34	10,86	6,6	6,5	—
13	IX	50	33,6	24,47	9,13	6,7	6,5	790
14	X	40	11,8	6,33	5,47	6,0	5,9	950
15	XI	15	21,3	9,07	12,23	6,4	6,3	170

Tabela Nr 2.
Skład chemiczny torfu w %/0 ab. s. m.

L. p.	Nr prób.	Głęb. pobr.	Pop. czyst.	CaO	K ₂ O	R ₂ O ₃	Fe ₂ O ₃	Al ₂ O ₃	P ₂ O ₅	N
1	I	15	14,68	7,54	0,07	3,85	1,56	1,98	0,31	3,27
2	II	100	4,36	2,53	0,03	1,35	0,46	0,71	0,20	2,62
3	III	25	13,18	6,58	0,05	3,80	1,35	2,20	0,24	3,33
4	III	100	8,56	4,02	0,04	1,84	0,75	0,92	0,17	2,65
5	IV	15	15,53	6,85	0,07	6,91	3,69	2,59	0,63	2,70
6	V	15	15,29	6,44	0,09	6,46	3,63	2,36	0,48	2,79
7	VI	15	11,06	2,50	1,06	8,72	4,41	3,26	1,05	0,91
8	VII	15	6,19	6,01	1,00	6,59	2,83	3,27	0,47	3,32
9	VIII	25	14,82	7,69	0,05	3,47	1,40	1,83	0,24	3,07
10	VIII	75	9,64	4,40	0,08	4,18	1,57	3,39	0,21	2,35
11	IX	15	14,36	8,45	0,07	3,36	0,73	2,47	0,15	3,07
12	IX	35	10,86	6,74	0,03	1,46	0,32	1,04	0,10	2,66
13	IX	50	9,13	2,92	0,03	4,92	1,70	2,92	0,20	2,20
14	X	40	5,47	3,54	0,09	2,81	0,57	2,10	0,14	2,80
15	XI	15	12,23	6,00	0,05	4,00	1,18	2,53	0,29	2,57

Analizując dane zawarte w tabeli Nr 2 dochodzimy do wniosku, że jest to torf żyzny. Zawartość wapnia (CaO) waha się od 2,5%/0 do 8,5%/0. Na podstawie próbek pobranych w jednym miejscu z różnych głębokości (próbka III, VIII, IX oraz X i XI rozpatrywane łącznie) obserwujemy wy-

rażną zależność zawartości wapnia od głębokości pobrania próbki. Zawartość wapnia spada wraz z głębokością. Wywołane to być może wędrówką wapnia z warstw głębszych ku powierzchni wraz z podsiąkającą do góry wodą. Na powierzchni wapń pozostaje tworząc owe wyżej wspomniane wykwity.

Zawartość potasu (K_2O) bardzo nieznaczna i poza próbkami VI i VIII niższa od przeciętnej dla torfów niskich. Zawartość sumy tlenków (R_2O_3) nieco większa w partii zachodniej obiektu (do 8⁰/o), na pozostałym obszarze, raczej zbliżona do przeciętnej. Podobnie jest z zawartością żelaza (Fe_2O_3), nadmiaru którego tu nie ma. Dowodem tego jest fakt, że na całym obszarze nie zanotowano występowania orsztynu, bądź rudy darniowej, charakterystycznych dla płytkich torfowisk, zalegających na terenach pochodzenia fluwioglacjalnego. Stosunek żelaza do fosforu w próbkach IV, V, VII wyrażający się proporcją jak 6—8 : 1 jest niekorzystny dla rozwoju roślin, w innych próbkach stosunek ten jest normalny. Zawartość fosforu (P_2O_5) normalna dla torfów niskich, za wyjątkiem próbki VI, w której jest ona bardzo wysoka. Próbka ta poza dużą ilością w popiele piasku, zawiera jeszcze prawdopodobnie związki mineralne wtórnego pochodzenia, które są jakby zapoczątkowaniem tworzenia się wiwianitu. Zawartość azotu (N) typowa dla torfów niskich i waha się — za wyjątkiem próbki VI, która właściwym torfem nie jest — w granicach 2,2 — 3,3⁰/o. Obserwujemy tu ciekawą współzależność, podkreślaną często w literaturze, między zawartością CaO i N. Zwiększonej ilości CaO w torfie towarzyszy większa też w nim zawartość azotu. Prześledzić to możemy porównując wyniki analiz torfu z różnych głębokości w próbkach profilowych: II, VIII i IX. Wraz ze spadkiem z głębokością procentowej ilości CaO w torfie, spada też w nim zawartość azotu.

Reasumując wszystko co było powiedziane przy fizyko-chemicznej charakterystyce torfu z torfowiska Parciaki możemy stwierdzić, że jest to torf żyzny, na którym może być prowadzony wysokowydajny warsztat rolniczy. Dlatego przyczyny powodującej, że obiekt ten jest kompletnym nieużytkiem należy szukać w układzie stosunków wodnych.

St o s u n k i w o d n e.

Jak to już było powiedziane wyżej, torfowisko Parciaki zalega w płytkiej niecce pomiędzy piaszczystymi wzniesieniami na wododziale. Żaden ciek przez torfowisko nie przechodzi. Korzysta ono z wód spływających z okolicznych, silnie przepuszczalnych gruntów, a w północno-zachodniej części także z wód gruntowych, wybijających się pod ciśnieniem hydrostatycznym. Dawniej wody było dużo i zabagniała ona cały teren. Po przekopaniu rowów odwadniających, woda została odprowadzona

do Płodownicy. Jednocześnie w tym czasie wykonana była melioracja doliny rz. Płodownicy. Wykopano głębokie koryto rzeczne, co spowodowało obniżenie się poziomu wód gruntowych w całej dolinie. Podobny układ stosunków wodnych zaistniał w dolinie rz. Orzyc. Być może, że przy wielkiej przepuszczalności piasków Kotliny Kurpiowskiej, płynące obok siebie rzeki tworzą system naczyń połączonych; obniżenie poziomu wody gruntowej spowodowane regulacją rzek sięgnęło aż do torfowiska Parciaki leżącego na wododziale i wpłynęło osuszająco bardziej niż wykonane na nim melioracje odwadniające. Przemawiają za tym: mała sprawność rowów odwadniających, w których zwykle woda stagnuje (ruch jej jest minimalny) oraz wielkie wahania lustra wody na torfowisku uzależnione od pory roku i ściśle zsynchronizowane ze stanem wód w dolinach sąsiednich rzek. Wahania te mogą być ujęte w sposób następujący: w latach o przeciętnych opadach w czerwcu, lipcu, często do połowy sierpnia poziom wody gruntowej znacznie się obniża i w partii B znajduje się poniżej 1 m. We wrześniu, październiku i listopadzie woda gruntowa podchodzi do powierzchni torfowiska, — silnie nawodniony torf staje się nadzwyczaj grząski, noga tonie w nim aż do warstwy niezdegradowanej. Na wiosnę przez cały marzec do połowy kwietnia woda stoi przeważnie na powierzchni torfowiska. Potem stopniowo spada, obniżając się w lecie do 1 m. Wierzchnie warstwy torfu w partii pokrytej ubogą szatą roślinną silnie przesycają i rozpylają się. Takie stosunki wodne uniemożliwiają wegetację traw szlachetnych, to też próby zakładania łąk, nawet na terenach o lepszej strukturze torfu, nie dały zachęcających rezultatów. Brak obserwacji wahań poziomu wody w studzienkach kontrolnych oraz brak ciągów niwelacyjnych określających usytuowanie torfowiska w odniesieniu do pobliskich dolin rzecznych, nie pozwalają na sprecyzowanie wypowiedzi w sprawie stosunków wodnych torfowiska Parciaki. Można jedynie stwierdzić, że są one nieuregulowane i w zakresie wyłącznie torfowiska nie da się je prawdopodobnie uregulować.

W n i o s k i.

W chwili obecnej 683 ha gruntów gromad Parciaki i Olszewka objęte wspólną nazwą torfowisko Parciaki stanowią w większości kompletny nieużytek. Jedynie położone w zachodniej części, w partii o lepszych warunkach wodnych, łąki mogą być rozpatrywane jako pewnego rodzaju bardzo lichego użytku gospodarczy. Pastwiska są niesłychanie nędzne i nie zaspakajają minimalnych potrzeb inwentarza. Można powiedzieć, że z nieużytku bagiennego powstał w wyniku melioracji nieużytek podwodnieniowy, przynoszący właścicielom obecnie jeszcze mniejsze korzyści niż przed odwodnieniem. Powstaje pytanie — gdzie tkwi przyczyna tego, że żyzne torfowisko mogące stworzyć cenny warsztat produkcji rolnej, a przede

wszystkim wielką wysoce wydajną bazę paszową leży jako nieużytek? Pytanie to nabiera tym większego znaczenia, że pobagienne grunty wsi Parciaki i Olszewka odpowiednio zagospodarowane przyniosłyby poważne korzyści ubogim gospodarstwom tych wsi. Liche, piaszczyste grunty V klasy z przewagą nieużytków należące do wyżej wymienionych wsi nie pozwalają na prowadzenie jakiegokolwiek opłacalnej gospodarki. Powoduje to niezwykle ubóstwo miejscowej ludności rolniczej. Jedynie na drodze racjonalnego zagospodarowania torfowisk, a następnie po przez opartą na powstałych w ten sposób bazach paszowych hodowlę bydła, można zlikwidować nędzę kurpiowską.

Na postawione wyżej pytanie trudno jest opowiedzieć. Jedno jest w tej chwili prawie pewne. Zagospodarowanie torfowiska Parciaki rozpatrywane lokalnie, w odniesieniu tylko do jednego obiektu, jest nie do przeprowadzenia. Smutne doświadczenie, jakim jest nieużytek podwodnieniowy Parciaki, powinno ostrzegać przed tego rodzaju „melioracjami“, które poprzestają na lokalnym wypuszczeniu wody z torfowiska. Jednocześnie podkreśla to zdecydowanie fakt, że melioracji planowanych tylko w odniesieniu do jednego obiektu stanowiącego ogniwo skomplikowanego systemu warunków wodnych, prowadzić nie wolno. Konieczność planowania jakichkolwiek melioracji dopiero po rozpatrzeniu całości zagadnienia gospodarki wodnej w zlewni jest tu udowodniona bardzo wyraźnie.

To smutne doświadczenie dotknęło ogromnie właścicieli parcel na torfowisku Parciaki. Rozwiązanie ich trudnej sytuacji może być osiągnięte jedynie po dokładnym przeanalizowaniu skomplikowanych stosunków wodnych tego terenu, powiązanie ich z całością stosunków wodnych zlewni, oraz włączenie zagospodarowania Parciak do planu zagospodarowania terenów łąkowych dolin Orzyca, Płodownicy i Omulwi. Podsumowanie zasobów wody jakimi dysponuje się w tych dolinach, pozwoli być może na znalezienie pewnej rezerwy, którą będzie można, po uprzednim jej doprowadzeniu drogą sztucznych kanałów do torfowiska, teren ten nawodnić. Interesujące badania nowatorskie w dziedzinie dodatniego działania zalewów przepływowych na tego rodzaju nieużytki pomelioracyjne znajdują być może i tu swoje potwierdzenie. W chwili obecnej można jedynie postawić wniosek, że torfowisko Parciaki winno być potraktowane jako nieużytek i tereny jego nie mogą być liczone jako łąki. Projekt miejscowych władz zamienienia działek leżących na tym terenie nadaniem równoważnych na terenie łąk w dolinie Płodownicy zasługuje na poparcie. Jako bezpośrednie wykorzystanie istniejących zasobów torfowych można polecić używanie ich do sporządzania nawozów organicznych w postaci różnego rodzaju kompostów, które biorąc pod uwagę z jednej strony żyzność torfu, a z drugiej niesłychane ubóstwo okolicznych gleb, winny znaleźć szerokie i całkowicie usprawiedliwione zastosowanie.

А. МАКСИМОВ И Г. ОКРУШКО
ТОРФЯНИК „ПАРЦЯКИ”

(Инст. Торфведения Глав. Школы Сель. Хозяйства в Варшаве)

Резюме

На основании полевых и лабораторных исследований охарактеризован торфяник Парцяки: его растительный покров, вид торфа и до известной степени также водный режим.

Торфяник Парцяки в настоящее время является совершенно бросовым, негодным для земледельческой обработки участком.

Непригодность к земледельческой обработке этого торфяника является следствием неправильной мелиорации, при проведении которой не принят был во внимание сложный водный режим, в который входит вышеупомянутый торфяник.

Работа указывает на то, что нельзя планировать мелиорации какого-либо объекта, не приняв предварительно во внимание водного режима полностью.

Проведение основных экспертиз перед мелиорацией будет способствовать правильному ее проектированию и предотвратит образование непригодных для земледельческой обработки участков там, где возможно и должно создать участки плодородные.

A. MAKSIMOW and H. OKRUSZKO

THE PEAT „PARCIAKI“

(Institute of Peat Science Central College of Agriculture, Warsaw)

Summary

On the base of terrain and laboratory investigations it was characterised the plant association and the type of peat on the peat „Parciaki“. This peat is to day a real fallow as an effect of a bad reclamation. This work shows, that it is impossible to reclaim only one fragment, without planing the reclamation of the whole area, from which the water flows only into one river.

The general expert's investigations before the reclamation will enable the planing of proper reclamation, and it will secure against the fallow-formation on fertile peats.